

Miljöprogram 2023–2026

Tillsammans skapar vi ett hållbart Region Gävleborg

Innehåll

Syfte och omfattning	3
Bakgrund	4
Miljömässig hållbarhet för oss	4
Så arbetar vi med miljömässig hållbarhet	5
Klimat effektiv	6
Effektmål 1	6
Effektmål 2	7
Effektmål 3	7
Resurseffektiv	8
Effektmål 4	8
Hälsofrämjande och giftfritt	9
Effektmål 5	9
Effektmål 6	9
Genomförandet av Miljöprogram 2023–2026	10
Hållbar upphandling som verktyg i genomförandet	10
Uppföljning	10
Bilaga 1	11
Bilaga 2	12

Syfte och omfattning

Miljöprogram 2023–2026, Region Gävleborg, syftar till att tydliggöra att alla Region Gävleborgs verksamheter ska ta ansvar för att bidra till en miljömässigt hållbar utveckling och ska vara en föregångare inom den gröna omställningen. Vi strävar efter att minimera vår miljö- och klimatpåverkan genom att hushålla med energi, naturens resurser och eftersträva cirkulär ekonomi. Region Gävleborgs verksamheter ska vara klimat- och resurseffektiva, hälsofrämjande och sträva efter giftfrihet.

Programmet beskriver målstyrningen av det interna arbetet för en miljömässig omställning till ett hållbart

samhälle utifrån Hållbarhetsstrategin, och Regionens miljöpolicy och direktivet för genomförandet av miljöpolicy. Där miljöpolicy beskriver inriktningen på miljöarbetet och direktivet beskriver hur regionens verksamheter ska arbeta med miljöarbetet hela tiden för att genomföra miljöpolicy. Miljöprogrammet fastställs av regionfullmäktige och beskriver politiska prioriterade miljöområden, effektmål och resultatindikatorer för perioden 2023 – 2026. Programmet omfattar Region Gävleborgs samtliga nämnder och förvaltningar.

Bakgrund

Miljöprogram 2023–2026, Region Gävleborg, konkretiserar ytterligare den miljömässiga hållbarheten utifrån Region Gävleborgs Hållbarhetsstrategi. Hållbarhetsstrategin beskriver hur Region Gävleborg, som organisation och vi som medarbetare, ska arbeta för att bidra till ett hållbart samhälle och utifrån vilka principer arbetet ska utföras för att säkerställa hållbar utveckling.

Att arbeta hållbart handlar om att hitta en balans mellan social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Dessa tre dimensioner av hållbarhet är integrerade och odelbara. Det innebär att hållbarhet inte kan uppnås genom att beakta bara en av dimensionerna. Att identifiera, analysera och minimera målkonflikter och istället skapa synergier är en viktig del av hållbarhetsarbetet. Det innebär att verksamheterna även ska ta hänsyn till det ekonomiska och sociala hållbarhetsperspektivet i genomförandet av Miljöprogram 2023 – 2026, Region Gävleborg.

Miljömässig hållbarhet för oss

Miljömässig hållbarhet är när vårt sätt att leva och verka sker inom planetens gränser, så att nuvarande och kommande generationer kan leva ett gott liv i en giftfri miljö, med klimat och natur i balans, frisk luft och rent vatten.

För Region Gävleborg innebär det att vi som en viktig samhällsaktör tar ansvar för våra utsläpp till mark, luft och vatten. Vi vårdar, respekterar samt hushållar med naturens och jordens resurser för miljön och människors hälsa.

Det gör vi genom att välja utsläppsfria och hållbara möten och transporter, att främja cirkulära flöden och att arbeta för kretslopp i balans. Att fasa ut farliga ämnen bidrar till god hälsa och god miljö.

Så arbetar vi med miljömässig hållbarhet

Region Gävleborgs miljöarbete utgår från FNs hållbarhetsmål - Agenda 2030, nationella och regionala miljömål samt politisk inriktning för Region Gävleborg. Kopplingen mellan Miljöprogrammet och Globala målen i Agenda 2030 och nationella miljökvalitetsmålen, återfinns i bilaga 1. Flera av miljöprogrammets effektmål har även positiva effekter för det regionala utvecklingsuppdraget, vilket beskrivs i Regional Utvecklingsstrategi Gävleborg 2020 – 2030.

Inriktningen för miljöarbetet anges i Region Gävleborgs miljöpolicy.

Utifrån policyn arbetar Region Gävleborgs verksamheter för att minimera påverkan på miljö och klimat, och bidra till att vi håller oss inom miljön och planetens gränser¹.

För att arbeta med miljöfrågorna på ett systematiskt och strukturerat sätt arbetar Region Gävleborg i ett certifierat miljöledningssystem, enligt den internationella standarden ISO 14001. Det ska förebygga miljörisker, förenkla miljöarbete i vardagen, öka kunskapen och styra

miljöarbetet, så att målen nås och förbättringar sker. Miljöledningssystemet utgår från var Region Gävleborg har störst negativ och positiv påverkan på miljön.

Utifrån miljöpolicyn och vår miljöpåverkan är Miljöprogrammet 2023 – 2026 indelat i tre målområden;

- Klimateffektiv,
- Resurseffektiv samt
- Hälsöfrämjande och giftfritt

Under varje målområde finns effektmål. Dessa effekter kan följas med hjälp av ett urval av resultatindikatorer med målar 2026, om inget annat anges. För definitioner, beräkningsmodeller, avgränsningar och basår för resultatindikatorerna, se bilaga 2.

Ofta hänger målområdena ihop. Ett effektmål presenterat under det övergripande målområdet Hälsöfrämjande och giftfria, kan även ha miljöeffekt på Klimateffektivitet och Resurseffektivitet.

Miljöpolicy - för våra verksamheter

MÄNNISKOR SKA LEVA ETT GOTT LIV I EN GOD MILJÖ

Region Gävleborg verkar för regional utveckling och bedriver folkhälsa, hälso- och sjukvård, utbildning, kultur samt kollektivtrafik på ett sätt som främjar invånarnas hälsa.

- Vi medverkar till en miljömässigt långsiktig hållbar utveckling med ökad livskvalitet i Gävleborgs län.
- Vi ska vara klimateffektiva, resurseffektiva och hälsofrämjande.
- Vi strävar efter att välja tekniska, ekonomiska och hälsofrämjande lösningar med största möjliga miljöhänsyn.
- Vi ska uppfylla lagar och krav samt vara föregångare i vårt miljöarbete och kontinuerligt minska vår miljö- och klimatpåverkan.

¹ Se <https://www.wwf.se/ekonomi-och-finans/inom-planetens-granser/>

Klimateffektiv

För att nå Parisavtalets mål om att hålla den globala temperaturökningen under 2 grader behöver de årliga globala utsläppen minska från dagens 40 miljarder ton koldioxid till max 5 miljarder ton år 2050. Region Gävleborgs ska minska sin påverkan på klimatet genom att mötas och

resa hållbart, ställa om till förnybara drivmedel, styra bort från konsumtion av fossila råvaror samt produkter och tjänster med hög klimatpåverkan. Nyttja möjligheterna att med hjälp av IT och digitala tjänster minska Region Gävleborgs verksamheters miljö- och klimatpåverkan.

Effektmål 1

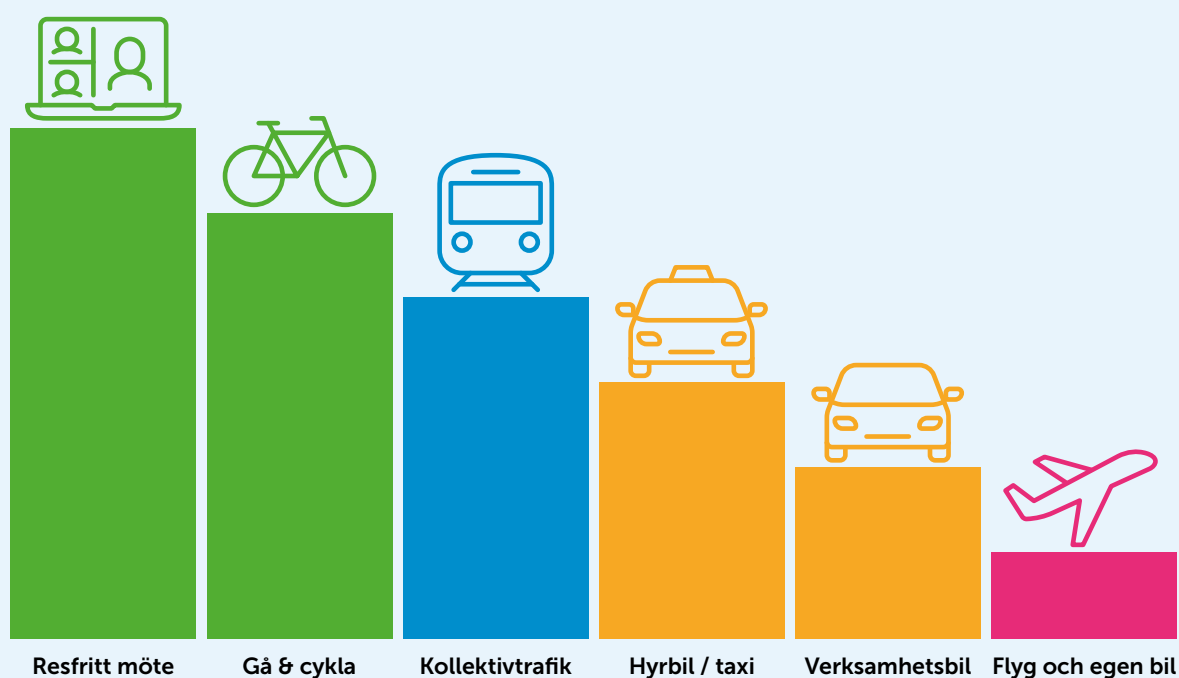
REGION GÄVLEBORG SKA HA KLIMATEFFEKTIVA MÖTEN OCH TRANSPORTER

Rutinen för hållbara resor och transporter prioriterar hur vi ska mötas och resa i tjänsten, se Resetrappan nedan. Genom att nyttja digitalisering kan vi minska resandet, men fortsatt vara tillgängliga. För de resor och transporter som behövs ska Region Gävleborg arbeta för att dessa ska vara förnybara och utan utsläpp, energieffektiva och logistikoptimerade och visa att Region Gävleborg tar ansvar för vårt klimat, en god trafiksäkerhet och en robust verksamhet.

Resultatindikator (RI)

RI 1:1 Region Gävleborgs totala andel km med bil i tjänsten ska minska med 25 %

RI 1:2 Andelen förnybara drivmedel i regionens tjänstebilar ska vara 100 %

Effektmål 2

REGION GÄVLEBORGS KAPITALINVESTERINGAR SKA VARA HÅLLBARA

Målet med Regionens pensionsmedelsförvaltning är att placera medlen i 100% hållbara fonder. Med hållbara fonder menas att fonderna lever upp till de hållbarhetsmål regionen och branschen ställer på förvaltningen. Förvaltarna granskas årligen av extern part inom fyra olika områden, bland annat klimatpåverkan, och erhåller ett betyg i form av ett trafikljus för respektive område som summeras till ett totalbetyg för fonden.

Resultatindikator (RI)

RI 2:1 Totalbetyg för pensionsfonderna ska bestå av trafikljus grönt eller gult

Effektmål 3

REGION GÄVLEBORG SKA VARA ENERGIEFFEKTIV

En effektivare användning av energi minskar resursanvändningen och bidrar därmed till minskad belastning på klimatet och miljön samt till en tryggare och mer robust energiförsörjning. För att uppnå en ökad energieffektivitet i verksamheten ska Region Gävleborg arbeta systematiskt med energibesparande åtgärder i våra verksamheter, byggnader och vid val av teknisk utrustning.

Resultatindikator (RI)

RI 3:1 Energianvändningen ska reduceras med 15 %

Resurseffektiv

Jordens resurser såsom mark, frisk luft och rent vatten är begränsade. Genom att vårda, respektera och hushålla med naturens resurser strävar Region Gävleborg efter att ha en resursanvändning inom planetens gränser. Region Gävleborg säkerställer detta genom att optimera sina

processer, maximera nyttjandegraden av varor och tjänster, undvika överanvändning, eftersträva cirkulär ekonomi och därmed också bidra till mer cirkulära och robusta flöden.

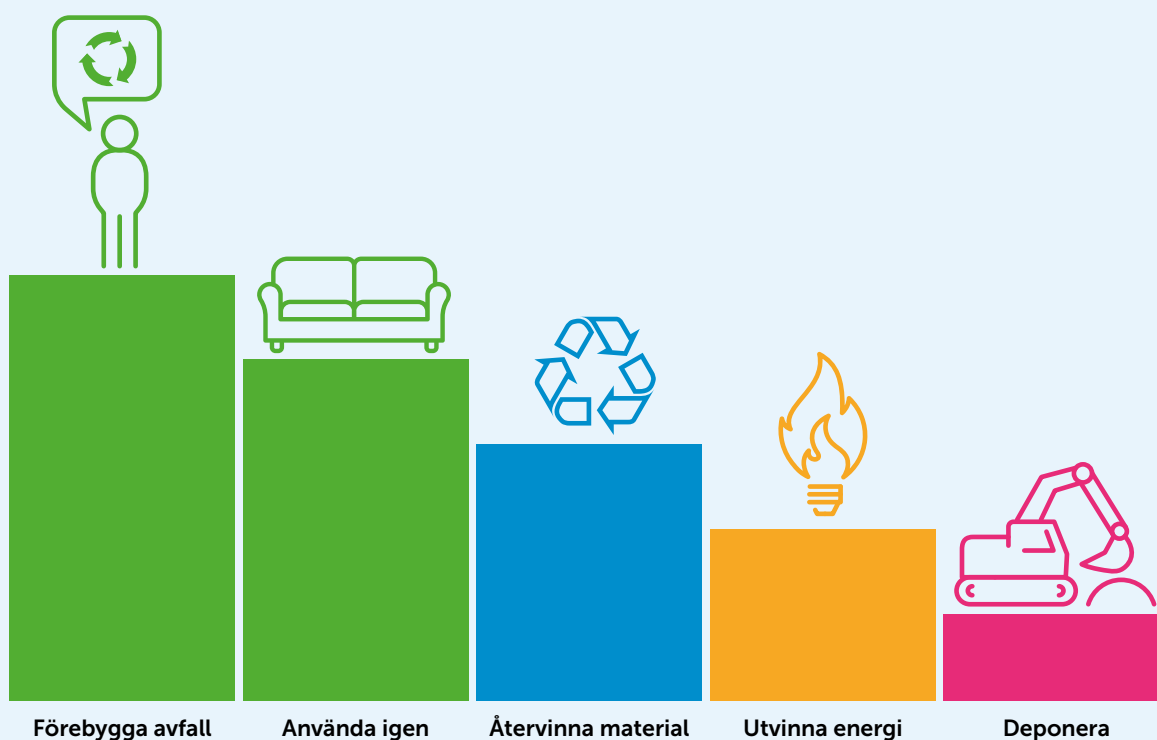
Effektmål 4

REGION GÄVLEBORG SKA HA CIRKULÄRA FLÖDEN

Region Gävleborg arbetar för att minska de stora mängder avfall som uppkommer i vår verksamhet, för att ta tillvara på material och på så sätt spara på jordens resurser. Region Gävleborg arbetar för att optimera avfallshanteringen utifrån den europeiska avfallshierarkin². Detta innebär att i första hand förebygga att avfall uppstår, därefter i fallande skala återanvända, materialåtervinna, energiutvinna och i sista hand deponera. Genom att eftersträva cirkulära flöden, arbetar vi för att minska överanvändning av produkter, undviker onödiga inköp och återanvänder (samt återbrukar) varor där det är möjligt.

Resultatindikator (RI)

RI 4:1 Materialåtervinningsgraden ska vara minst 56 %

² Se Avfallshierarkin visar stegen vi behöver ta (naturvardsverket.se)

Hälsofrämjande och giftfritt

Region Gävleborg använder stor mängder varor och produkter som innehåller kemiska ämnen, t.ex. handdesinfektionsmedel, textilier, byggnadsmaterial, datorer och läkemedel, som om de kommer ut i naturen kan skada människors hälsa och miljön. För att skydda människors hälsa och den biologiska mångfalden behöver spridningen av farliga ämnen förebyggas och minska. Därför tar

Region Gävleborg ansvar och bedömer de risker de kemiska produkterna eller varorna har innan de köps in och används i vår verksamhet. Genom att arbeta med substitution och begränsning av sortimentet och vår användning kan vi med bibehållen effektivitet och medborgarnytta förbättra vår arbetsmiljö, öka patientsäkerheten och minska den negativa miljöpåverkan.

Effektmål 5

REGION GÄVLEBORG SKA HA EN HÅLLBAR LÄKEMEDELSANVÄNDNING

Inom Region Gävleborg används en mängd olika kemiska produkter och läkemedel, som behövs för att vi ska kunna utföra vårt uppdrag. Region Gävleborg förskriver stora mängder läkemedel varje år och tillgång till säkra och effektiva läkemedel är viktigt för att vi ska kunna ge medborgarna rätt vård. Under livscykeln av ett läkemedel, från tillverkning till efter användning, kan ett läkemedelsämne dock potentiellt nå miljön. Region Gävleborg minskar mängden som når miljön genom att arbeta förbyggande med befolkningens hälsa, ställa miljökrav vid upphandling, förskriva rätt, göra läkemedelsgenomgångar, skriva ut provförpackningar, har en säker avfallshantering och uppmuntra patienter att lämna in överblivna läkemedel till apoteken. Region Gävleborg arbetar också förbyggande med befolkningens hälsa, direkt genom förebyggande och främjande folkhälsoarbete eller indirekt genom förbättrade förutsättningar för likvärdiga möjligheter och livsvillkor som har stor påverkan på människors hälsa³.

Resultatindikator (RI)

RI 5:1 Mängden förskrivna Diklofenak (gel och tabletter) ska minska med 50 %

RI 5:2 Förskrivningen av Ciprofloxacin (bredspektrumantibiotika) ska inte överskrida 5 dygnsdoser/1 000 listningspoäng

Effektmål 6

REGION GÄVLEBORG SKA HA HÅLLBARA LIVSMEDEL OCH MÅLTIDER

Hållbara livsmedel och måltider omfattar flera delar, bland annat ekologiska livsmedel, minskat matsvinn, minskad klimatpåverkan samt ökad självförsörjning och robusthet. Inom Region Gävleborg serveras mat till patienter, besökare, medarbetare, folkhögskoleelever med flera. Maten har stor betydelse och påverkar hälsa och tillfrisknande samt miljö och klimat. Livsmedel som är bra för hälsa och välmående är ofta också bättre ur ett miljö- och klimatperspektiv. Ekologiska livsmedel minskar användning och spridning av antibiotika, konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Den kan också bidra till ökad biologisk mångfald och renare grundvatten.

Resultatindikator (RI)

RI 6:1 Andelen ekologiska livsmedel ska vara minst 52 %

³ Se Avfallshierarkin visar stegen vi behöver ta (naturvardsverket.se)

Genomförandet av Miljöprogram 2023–2026

Arbetet med genomförandet av Miljöprogram 2023 – 2026 ska genomsyra alla verksamheter i hela vår organisation. Via de politiska målen ska Region Gävleborg ta ansvar för att vi bidrar och lever upp till vår del av de globala hållbarhetsmålen och Miljöprogrammets miljöeffektmål. Det ska integreras i målstyrning, planering, genomförande och uppföljning. Varje verksamhet har ett ansvar för att arbeta med genomförandet av Miljöprogrammet, och ska beakta programmets effektmål i sin verksamhetsstyrning. Det innebär att varje chef och medarbetare har ansvar för att miljöarbetet genomförs och att arbetet följer linjeorganisationen. Alla medarbetare och chefer är en del av våra dagliga val för hållbar utveckling; miljömässig, social och ekonomisk.

Hållbar upphandling som verktyg i genomförandet

De val som görs vid upphandling och inköp varor, tjänster och entreprenader har en viktig påverkan och kan bidra till uppfyllandet av Miljöpolicyen och Miljöprogrammet. Långtgående miljökrav ställs i de upphandlingar som

bedöms ha en stor miljökonsekvens och där det finns en potentiell miljönytta inom klimat, cirkulär ekonomi och/eller giftfri miljö. För att förändringar ska få genomslag är det viktigt att verksamheterna väljer de mer hållbara alternativen samt att miljökraven följs upp under avtalsperioden. Region Gävleborg ingår i det nationella samarbetet Hållbar upphandling tillsammans med Sveriges övriga regioner. I samarbetet sker kravställning och uppföljning av gemensamma krav för hållbara leveranskedjor inom miljö, samt sociala och etiska hänsynstaganden.

Uppföljning

Programmets målområden och effektmål handlar om vad Region Gävleborgs verksamheter behöver göra under åren 2023 – 2026 för att bidra till miljömässigt hållbar utveckling. Genomförande och uppföljning sker i första hand i den ordinarie styrkedjan genom att programmets målområden och prioriteringar beaktas i verksamhetsplaner och verksamhetsuppföljning, samt följs upp i års- och hållbarhetsredovisning.

Bilaga 1

Målområdenas koppling till nationella och globala mål i Agenda 2030

Region Gävleborgs målområden	Bidrar till följande nationella miljö kvalitetsmål	Bidrar till följande globala mål i agenda 2030
Klimat effektivt	Begränsad klimatpåverkan, frisk luft, bara naturlig försurning, giftfri miljö, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, hav i balans samt levande kust och skärgård, levande skogar, god bebyggd miljö, ett rikt växt- och djurliv	Hälsa och välbefinnande, rent vatten och sanitet, hållbar energi för alla, hållbara städer och samhällen, bekämpa klimatförändringen
Resurseffektivt	Begränsad klimatpåverkan, frisk luft, giftfri miljö, god bebyggd miljö	Rent vatten och sanitet, hållbara städer och samhällen, bekämpa klimatförändringen, hållbar konsumtion och produktion
Hälsofrämjande och giftfritt	Begränsad klimatpåverkan, giftfri miljö, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, hav i balans samt levande kust och skärgård, ett rikt odlingslandskap, ett rikt växt- och djurliv	Hälsa och välbefinnande, rent vatten och sanitet, ingen hunger, hållbar konsumtion och produktion, bekämpa klimatförändringen, hav och marina resurser, ekosystem och biologisk mångfald

Bilaga 2

Beskrivning av resultatindikatorerna

Effektmål 1: Region Gävleborg ska ha klimateffektiva möten och transporter		
Resultatindikator	Beräkning	Kommentar
RI 1:1 Andelen km med bil i tjänsten ska minska med 25% jmf med 2019.	Uppföljning av andelen körda km med kort- och långtidshyrda fordon samt egen bil i tjänsten.	
RI 1:2 Andelen förnybara drivmedel i regionens tjänstebilar ska vara 100%	Mängden tankade drivmedel omvandlas till MWh för att beräkna andelen förnybart. Avser kort- och långtidshyrda fordon.	Region Gävleborg har antagit Fossilfritt Sveriges transportutmaning med målar 2025.
Effektmål 2: Region Gävleborgs kapitalinvesteringar ska vara hållbara		
Resultatindikator	Beräkningsmodell	Kommentar
RI 2:1 Totalbetyg för pensionsfonderna ska bestå av trafikljus grönt eller gult	Grönt ljus = helt grönt eller max 1 gult betyg Gult ljus = 1 rött eller 1 rött och 1 gult betyg eller 2–3 gula betyg Rött ljus = flera röda betyg eller fler än 3 gula betyg	Förvaltarna granskas årligen av extern part inom 4 olika områden och erhåller ett betyg i form av ett trafikljus för respektive område som summeras till ett totalbetyg för fonden.
Effektmål 3: Region Gävleborg ska vara energieffektiv		
Resultatindikator	Beräkningsmodell	Kommentar
RI 3:1 Energianvändningen ska reduceras med 15%	kWh/m ² BRA (bruttoarea)	Basår 2018. Beräknad andel utifrån att Region Gävleborg ska uppnå målet om 25% reducerad energianvändning till år 2030 i enlighet med regionens energiplan.

Effektmål 4: Region Gävleborg ska ha cirkulära flöden

Resultatindikator	Beräkningsmodell	Kommentar
RI 4:1 Materialåtervinningsgraden ska vara minst 56%.	Total mängd avfall till materialåtervinning/total mängd avfall.	Materialåtervinningsgraden avser det avfall som uppkommit på sjukhusen samt verksamhet beläget på sjukhusområdet, med undantag för sjukvårdens kliniska avfall som beräknas för samtliga verksamheter där avfallet uppstår. Beräknad utifrån att Region Gävleborg ska uppnå målet 60% kommunalt avfall till återanvändning och materialåtervinning till år 2030 i enlighet med avfallsdirektivet. Materialåtervinningsgraden avser dock den totala avfallsmängden och inte enbart det kommunala avfallet.

Effektmål 5: Region Gävleborg ska ha en hållbar läkemedelsanvändning

Resultatindikator	Beräkningsmodell	Kommentar
RI 5:1 Mängden förskrivna Diklofenak (gel och tabletter) ska minska med 50%	Räknas i DDD, definierad dygnsdos. Gelerna saknar definierad dygnsdos, så för dessa räknas mängden (mg) diklofenak per förpackning om till DDD och multipliceras med antalet förpackningar som sålts.	
RI 5:2 Förskrivningen av Ciprofloxacin (bredspektrumantibiotika) ska inte överskrida 5 dygnsdoser /1000 listningspoäng	Räknas i DDD, definierad dygnsdos.	

Effektmål 6: Region Gävleborg ska ha hållbara livsmedel och måltider

Resultatindikator	Beräkningsmodell	Kommentar
RI 6:1 Andelen ekologiska livsmedel ska vara minst 52%	Inköpt värde ekologiskt/totalt inköpt värde	Beräknad andel utifrån att Region Gävleborg ska uppnå målet 60% ekologiska livsmedel till år 2030 i enlighet med Gävleborgs handlingsplan för Sveriges livsmedelsstrategi.

